

ΕΛΕΥΘΕΡ

ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗ

Ύπό

Ν. Κ. ΔΟΥΡΟΥ

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὁ Τύπος ἐνδιαφέρεται ἐντονα γιὰ τὴν ἰατρική. Καὶ καλὰ κάνει, γιατί οἱ σχετικές δημοσιεύσεις ἀποτελοῦν κοινωνική ὑποχρέωση τοῦ Τύπου καὶ συγκινοῦν τὸν ἀναγνώστη, πράγμα πὸ ἀλλωστε συμφέρει καὶ στὴν κυκλοφορία τῶν ἐφημερίδων. Γιὰ τοῦτο ὁ Τύπος ἀποτελεῖ εὐπρόσδεκτο σύμμαχο τῆς ἰατρικῆς, καὶ οἱ γιατροὶ τοῦ εἶναι ὑποχρεωμένοι, ὅταν ἢ βοηθεῖά του ἀποβλέπει στὴν ἐξυπηρέτηση τῆς κοινωνίας. Παράδειγμα, ἢ πρόσφατη ἐνημέρωση τοῦ κοινοῦ γύρω στὰ φάρμακα τὰ βλαβερὰ γιὰ τὸ ἔμβρυο τοὺς τρεῖς πρώτους μῆνες τῆς ἐγκυμοσύνης, ὅπως κυρίως ἡ θ α λ ι δ ο μ ῖ δ η. Ὁ Μεφιστοφελῆς λέγει κάπου στὸν Φάουστ γιὰ δικαιολογία τῶν πράξεων του ὅτι εἶναι «πνεῦμα πὸ ἐνῶ ἐπιδιώκει τὸ καλὸ, καταλήγει στὸ ἀντίθετο». Ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ διαβόλου εἶναι βεβαίως σοφιστικὸς καὶ κακόπιστος, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἡ ἰατρική γίνεται κάποτε σατανική, ὅταν προσπαθώντας νὰ προσφέρει ὄλο καὶ περισσότερα βοηθήματα στὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ ἀνθρώπου, ἀνακαλύπτει τὴν ἀνάποδη πλευρὰ τοῦ νομίματου, καὶ ἀντὶ γιὰ μαλλὶ βγαίνει κουρεμένη.

Ὁ Τύπος, λοιπόν, εἶναι πολύτιμος γιὰ τὴν ἐνημέρωση τῆς κοινωνίας ἀπάνω στοὺς κινδύνους πὸ ἄθελα προκύπτουν ἀπὸ τίς ἄδολες ἰατρικὲς προσπάθειες.

Δυστυχῶς ὅμως ὁ Τύπος, πὸ δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ εἶναι κατατοπισμένος ὅσο

οἱ εἰδικοί γιατροί, ὑπερβάλλει κάποτε ἐντυπωσιακὰ καὶ δημιουργεῖ εἴτε ἀδικαιολόγητους πανικούς, εἴτε ὑπερβολικὲς αισιοδοξίες, εἴτε παρέχει διαστρεβλωμένες πληροφορίες, εἴτε, τέλος, ἀδικεῖ τὸν γιατρὸ καὶ τὸν ἀνθρωποσωτήριο προορισμό του.

Παράδειγμα γιὰ τοὺς ἀδικαιολόγητους πανικούς ἄς εἶναι πάλι ἡ θαλιδομίδη, πὸ ἔχει κυκλοφορήσει, μὲ τὸ ὄνομα Softenon Forte, τόσο λίγο στὴν Ἑλλάδα καὶ ἔχει ἀμέσως ἀποσυρθεῖ, ὥστε εἶναι ἄγνωστη στοὺς περισσότερους γιατροὺς καὶ ἄκόμα καὶ σ' ἐμένα πού, καὶ εἰδικὸς στὸ θέμα τοῦτο ὑποτίθεται πὸς εἶμαι, καὶ μέλος τοῦ Ἀνωτάτου Ὑγειονομικοῦ Συμβουλίου πὸ ἐγκρίνει τὴν κυκλοφορία τῶν φαρμάκων. Ζημία λοιπὸν στὴν Ἑλλάδα δὲν ἔχει προηγηθεῖ ἀπὸ τὴν θαλιδομίδη, καὶ γιὰ τοῦτο ὁ Τύπος θὰ ἔπρεπε νὰ καθησυχάσει τὴν κοινωνία. Οἱ εἰδικοί γιατροὶ ἐξ ἄλλου ξέρουν ποιά ἄλλα φάρμακα καὶ ὁρμόνες τυχαίνει τοὺς τρεῖς πρώτους μῆνες τῆς ἐγκυμοσύνης νὰ βλάπτουν τὸ ἔμβρυο καὶ δὲν τὰ χορηγοῦν. Σὲ παθήσεις πὸ αὐτὴν τὴν ἐποχὴ μποροῦν νὰ προκαλέσουν βλάβη τοῦ ἐμβρύου, διακόπτεται δικαιολογημένα ἡ ἐγκυμοσύνη.

Πρὸς τί λοιπὸν ἡ δημιουργία πανικοῦ, πὸ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ψυχικὴ ὀδύνη, ὀδηγεῖ καὶ σὲ θετικὴ ζημία τῆς ἐγκύου; Προκαλεῖ, δηλαδή, τὴν τρομαγμένη ἀντίδραση τῆς ἐγκύου γιὰ κάθε φάρμακο,

και έτσι και για τις ουσίες εκείνες ακόμα πού αδιάκοπη και έντακτη έρευνα έχει αποδείξει πώς είναι απαραίτητες για την κανονική ανάπτυξη του έμβριου και την προστασία του. Ή πιό σημαντική πρόοδος τής Μαιευτικής στηρίζεται σ' αυτήν την προφυλακτική βοήθεια τής έγκυμοσύνης. Σ' αυτήν όφείλεται σέ μεγάλο ποσοστό ό περιορισμός τών παθολογικών καταστάσεων τής μητέρας και έτσι και τής μητρικής έμβρυϊκής και γενοικής θνησιμότητας. Δέν πρέπει λοιπόν μιá υπερβολική άνησυχία νά καταλήγει στό αντίθετο αποτέλεσμα.

Τό ίδιο παρατηρείται και μέ τά καρκινογόνα αίτια, και ιδίως τόν καπνό. Άνóριμες έπιστημονικές συζητήσεις μεταφέρονται στόν Τύπο και δημιουργούν άνησυχίες άδικαιολόγητες σέ άνεπτυγμένες κοινωνίες. Ποιός θά ισχυρισθεί βέβαια πώς τό κάπνισμα είνai ώφέλιμο ή ότι δέν άσκει κάποια καρκινογόνο ιδιότητα ή επίδραση στην κυκλοφορία; Άπό κεί όμως ως τό σημείο νά θεωρείται τρομερό δηλητήριο, ύπάρχει μεγάλη άπόσταση. Τόσοι άλλοι παράγοντες, όπως τά καυσαέρια τών αυτοκινητών, τών έργοστασίων και τής κεντρικής θερμάνσεως, παρουσιάζουν έπίσης καρκινογόνους ιδιότητες, χωρίς για τούτο όλοι οί άνθρωποι νά παθαίνουν καρκίνο και ούτε νά είνai κατορθωτό νά άποκλείσουμε τό περιβάλλον μας άπό τήν επίδρασή τους. Άλλωστε, μήπως άπό τή στιγμή τής γεννήσεώς του δέν είνai ή μοίρα του άνθρωπου νά περιβάλλεται άπό έχθρους πού όδηγούν πρòς τήν καταστροφή του; Άπό τή φυσική φθορά ως τό άτύχημα, μήπως ό ίδιος ό άνθρωπος δέν δημιουργεί επιζήμιες αίτιες και άφορμές πού δέν μπορεί έν τούτοις νά τις στερηθεί; Οί παθήσεις τής κυκλοφορίας μήπως δέν είνai τό πιό συχνό αποτέλεσμα του άδιάκοπου εκνευρισμού και τής κοπώσεως πού προκαλεί ό «πολιτισμός» σέ όλες τις εκδηλώσεις του; Άν είνai λοιπόν άπόλυτα ένδεδειγμένη ή προστατευτική προσπάθεια τής Δημοσίας Ύγείας δέν έπε-

ται ότι όταν ανοίγουμε τήν έφημερίδα πρέπει νά μάς προσθέτει άλλη μιá πηγή άδικαιολόγητης ψυχικής όδύνης, όταν τά γραφόμενα άποτελούν υπερβολικά συμπεράσματα άνώριμων ακόμα έπιστημονικών προσπαθειών. Τούτο βέβαια δέν σημαίνει ότι πρέπει νά λικνιζόμαστε στην άμεριμνησία! Πρέπει νά ξέρουμε τί μάς βλέπτει, αλλά μέ τό μέτρο τής άποδείξεως και τής ψυχραιμίας, χωρίς άψυχολόγητες έντυπωσιακές και επιζήμιες υπερβολές.

Έν τούτοις, και πρòς τήν άλλη κατεύθυνση ό Τύπος μπορεί νά προκαλέσει θετική ζημία. Όταν δηλαδή διαλαεί μέ μεγάλα γράμματα ότι βρέθηκε ή θεραπεία κάποιας νόσου, όπως π.χ. του καρκίνου, πού άτενίζεται μέ άπαισιοδοξία, ένω, χωρίς νά έχει λυθεί τό πρόβλημα τής αιτιολογίας του, παρουσιάζει έν τούτοις μεγάλη πρόοδο. Πόσες φορές άφελείς, πρόχειροι και άντεπιστημονικοί ισχυρισμοί, έχουν διαψεύσει άδικαιολόγητες έλπίδες, αλλά και προκαλέσει θετική ζημία; Ό πνιγμένος πού άπό τά μαλλιά του πιάνεται τρέχει αλόγιστα πρòς τή νέα αυτή δήθεν σαινίδα σωτηρίας και παραλείπει νά εφορμήσει εκείνα πού ή έπιστήμη έχει άποδείξει ότι είνai λυσιτελέστερα. Έτσι κλονίζεται ή έμπιστοσύνη πρòς τήν έπίσημη ιατρική και χάνεται πολύτιμος χρόνος, ώστε δέν κατορθώνεται ούτε εκείνο τό στατιστικό αποτέλεσμα πού επιτέλους οί σημερινές έπιστημονικές εφαρμογές επιτρέπουν όταν ή πάθηση βρίσκεται στην άρχή της. Ή συστηματική ιατρική εξέταση του ύγιους ανθρώπου πού ανακαλύπτει τή νόσο πριν αναπτύξει τήν καταστρεπτική επίδραση και πού εξασφαλίζει τό καλύτερο θεραπευτικό αποτέλεσμα, ούτε ακολουθείται όσο θά έπρεπε άπό τό κοινό ούτε βοηθείται ό έντονος προπαγανδισμός της άπό τόν Τύπο. Έδώ θά άξιζε μιá καθημερινή πιεστική σταυροφορία!

Και άφοϋ θίγεται ή στατιστική, ως μου έπιτραπεί νά παρατηρήσω ότι οί δημοσιογραφικές ειδήσεις, πού ποιός

ξέρει από ποιὰ πληροφοριακή ἐπιπολαιότητα προέρχονται, διαστρεβλώνουν σημαντικά κάποτε τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ καὶ τὴ στοιχειώδη κρίση, ὅταν π.χ. ἀναφέρουν, ὅπως συνέβηκε ὕστερα ἀπὸ τὸ Συνέδριον τῆς Μόσχας, ἐντυπωσιακὲς δηλώσεις ὅτι ὁ καρκίνος δῆθεν θεραπεύεται σὲ 50% τῶν περιπτώσεων. Ποιὸς καρκίνος καὶ ποιοῦ ὄργανου; Ὑπάρχουν καρκίνοι, ὅπως ὁ καρκίνος τῆς μήτρας, πού μὲ ὀρισμένες προϋποθέσεις θεραπεύονται σὲ ποσοστὰ πάνω ἀπὸ 80% καὶ ἄλλοι πού παρουσιάζουν ἐλάχιστα ποσοστὰ θεραπείας. Πρὸς τί λοιπὸν τέτοιες κωμικὲς, θὰ ἔλεγα, ἂν δὲν ἦταν τραγικὲς, δημοσιεύσεις;

Καὶ τέλος, ὡς σημειοθεῖ καὶ ἄλλη μὰ ζημία πού προκαλεῖ ὁ Τύπος. Εἶναι ἡ ἀνώριμη διαδόμπευση τῆς εὐθύνης τοῦ γιατροῦ σὲ κάποια ἰατροδικαστικὴ ὑπόθεση πρὸ τοῦ δικαστικῶς διαλευκανθεῖ. Τὶς περισσότερες φορὲς ἡ κατηγορία ἀποδεικνύεται πεπλανημένη καὶ ἀδικη. Τὸ ὄνομα ὅμως τοῦ γιατροῦ ἔχει στὸ ἀναμεταξὺ ἀνεπανόρθωτα δυσφημηθεῖ καὶ ἡ ἀποκατάστασή του, γραμμὲν σὲ κάποια γωνιά τῆς ἐφημερίδος, περνᾷ ἴσως ἀπαρατήρητη. Ἐξ ἄλλου, ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ κοινοῦ, διαβάζοντας καθημερινὰ τέτοιου εἶδους ἀνεύθυνες κατηγορίες, κλονίζεται ἀπέναντι στὴν ἰατρική. Σὲ κάθε ἀναποδιά, πού εἶναι δυστυχῶς ἀδύνατο νὰ ἀποτραπεῖ σὲ ἓνα ποσοστὸ στὴν θεραπεία τῶν ἀρρώστων, νομίζει ὁ συγγενὴς πὼς ὁ γιατρός εἶναι ὑπεύθυνος. Ἀκολουθοῦν τότε σωρεῖες ἀδικαιολόγητες δίκες πού φθείρουν τὴν περιωπὴ τῆς ἰατρικῆς, ἢ καὶ ἐγκληματικὲς χειροδικίες ἐναντίον τοῦ γιατροῦ, πού καταλήγουν στὴν ἐπιείκεια κάποτε τῶν ἐνόρκων ἀπέναντι στὸν ἐγκληματία. Ἄν κλονισθεῖ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ἰατρική, ποιὰ ἄλλη σανίδα σωτηρίας τοῦ μένει στὴν ἀνάγκη; Καὶ

ποιὸς γιατρός μπορεῖ νὰ ἐκτελέσει τὸ ἔργο του, μὲ τὴ σπάθη τοῦ Δαμοκλέους κρεμάμενη πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του; Ἡ καταπληκτικὴ πρόοδος τῆς ἰατρικῆς, πού σώζει σήμερα ἀπίθανες γιὰ ἄλλοτε περιπτώσεις, παραγωνρίζεται κάποτε ἀπὸ τὶς ὑπερβολικὲς ἀπαιτήσεις τῆς κοινωνίας, καὶ ἡ τόση ἐπιστημονικὴ καὶ ἀνθρωπιστικὴ προσπάθεια τοῦ γιατροῦ θεωρεῖται ἐγκλημα ὅταν δὲν κατορθώνει νὰ καταλήξει πάντα, ὅπως εἶναι φυσικὸ, στὸ ἱκανοποιητικὸ θεραπευτικὸ ἀποτέλεσμα. Στὴν περίπτωση ὅμως πού ὁ γιατρός ὀδηγηθεῖ, ἀπὸ ἐνδεχομένη ἀνεπάρκεια γνώσεως καὶ πείρας, σὲ ἄθελη ἀστοχία, οὔτε ἡ Πολιτεία, οὔτε ὁ Τύπος, οὔτε τὸ κοινὸν ἀναλογίζονται πόσες φροντίδες χρειάζονται γιὰ τὴν ἐκπαίδευση καὶ τὴν ἄσκησή του. Ἡ ἀδιάκοπη ἀναγκαία προσαρμογὴ τῆς ἰατρικῆς διδασκαλίας στὴν πρόοδο τῆς ἐπιστήμης, πού ἀπαιτεῖ ὀλοένα περισσότερα μέσα, δὲ συγκινεῖ ὅσο θὰ ἔπρεπε τοὺς ἀρμοδίους καὶ δὲν ἀποδίδεται δυστυχῶς στὴν προστασία τῆς ὑγείας καὶ τὴν περίθαλψη τῆς ἀσθενείας ἢ πρωταρχικὴ θέση πού τῆς ἀνήκει ἀνάμεσα στὶς κρατικὲς υποχρεώσεις, ὄχι μονάχα ἀπὸ τὴ στενὴ ἀνθρωπιστικὴ πλευρά, ἀλλὰ καὶ ὡς τὸ κυριώτερο μέσον τῆς ἀποτροπῆς τῶν κοινωνικῶν ἐπαναστάσεων. Ἐλάχιστα ποσοστὰ τῶν προϋπολογισμῶν τῶν κρατῶν περισσεύουν γιὰ τὴ μέριμνα τῆς ὑγείας.

Σ' αὐτὰ τὰ δίκαια αἰτήματα τῆς ἰατρικῆς, πού ἐνδεικτικὰ σκιαγράφησα παραπάνω καὶ πού δὲν κομίζουν «γλαῦκα εἰς Ἀθήνας», ὁ παντοκράτωρ δημοκρατικὸς Τύπος θὰ προσέφερε ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες ξεσπαθώνοντας σωστὰ σ' αὐτὸν τὸν τομέα, ἂν θέλει νὰ ἀποκομίσει τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ κοινοῦ καὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ νὰ στέκεται στὸ ὕψος τοῦ μεγάλου προορισμοῦ του.

